СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 8. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 11. січня, 1929. — VOL. XXXVII. No. 8. Jersey City, N. J., Friday, January 11, 1929. THREE CENTS.

ПАКТ КЕЛОҐА СПИНЮЄ ВСЮ РОБОТУ

МІЖ СЕНАТОРАМИ НЕМА ЗГОДИ ЩОДО ФОРМИ РАТИФІКАЦІЇ. ДО ТОГО СЕНАТОРИ ДОМАГАЮТЬСЯ ДЕБАТИ НАД ФАРМЕРСЬКОЮ ПРОБЛЕМОЮ, ЯКЩО ДАДУТЬ ЗГОДУ НА РАТИФІКАЦІЮ.

ВАШИНҐТОН, 10. січня. — В сенаті розгардіяш. І нема виглядів на краще. А все через брак згоди щодо ратифікації противоєнного договору Келоґа. Одна частина сенаторів домагається, щоби Комітет для справ заграничних пересилав всім заінтересованим державам застереження, згл. вияснення, які проголосив сенатор Бора від імени комітету. В тих вияснених Бора подав, що пакт Келоґа не нарушує доктрини Монро, не заборонює Злученим Державам ведення оборонної війни, ні не змушує їх до санкцій, себто до висилки армії в ціли покарання другої держави, що нарушила договір.

Інша група сенаторів стоїть на тім, що треба в першу чергу вирішити фармерську проблему, а потім братися до пакту Келоґа. На всякий случай та група домагається гарантії, що, коли вона згодиться на ратифікацію договору, фармерська проблема буде поставлена під обради сеї сесії Конґресу.

ҐВЕЙЛЕН БЕРЕТЬСЯ ДО „ПАНСЬКИХ" КЛЮБІВ.

ШУКАЄ ПОРАДИ У ПУБЛИКИ В СПРАВІ ОБЛЕКШЕННЯ РУХУ.

НЮ ЙОРК, 10. січня. — Поліцийний комішенер Ґвейлен заявив, що по спікізах, які продають отруйний алькоголь, приходить тепер черга на „панські" нічні клюби, що є розсадниками розпусти і бандитизму. З тими клюбами буде Ґвейлен таксамо поступати як зі спікізами, себто буде їх замикати.

Заразом взявся Ґвейлен до іншої роботи. Ото хоче він облекшити автомобілевий рух в театральний час, коли то в центрі міста не можна прямо рушитися. Полісмени будуть тепер роздавати переїзджаючим квестіонарі, на які просять надсилати відповіди і подавати свої завважання щодо цього, як поправити теперішні комунікаційні відносини.

БЕРД ОХРЕСТИВ НОВУ ПРИСТАНЬ.

НАЗВАВ ЇЇ ІМЯМ СВОГО ТОВАРИША ФЛОЙДА БЕНЕТА, А РІГ ІМЯМ РОДЖЕРСА.

БЕЙ ОВ ТВЕЙЛС, Антарктика, 10. січня. — Командант експедиції до полудневого бігуна Берд знайшов відповідне місце на пристань, яка так широка, що в її середині будуть могли осідати літаки. Пристань ту назвав Берд імям Флойда Бенета, котрий відбув з Бердом подорож до Ґренляндії 1925 р., а рівнож кермував літаком 1926 року підчас перелету через північний бігун. Бенет помер на запалення легенів, коли, не зважаючи на свою хоробу, полетів ратувати німецьких летунів, що перелетіли на Бремен Атлянтійський океан і пропали серед канадійських ледів. Летунів знайшли, але Бенета не виратували від смерти.

Знову сусідній ріг назвав Берд Рогом Роджерса, що походив зі славної американської летунської родини і вибрався в першу подорож літаком з Каліфорнії до Гавайських островів. Роджерс згинув 1926 р. в Филаделфії підчас летунської катастрофи.

ШТАЙНҐАРД ОШУКАНЦЕМ.

НАТЯГАВ ГОЛОВНО ЖІНКИ НА ГРУБІ СУМИ, ОБІЦЮЮЧИ ІМ ВЕЛИКІ ДИВІДЕНДИ, ЯКІ НАВІТЬ ЧАСАМИ ВИПЛАЧУВАВ.

НЮ ЙОРК, 10. січня. — Виявилося, що Давид Штайнґард, адвокат, котрий перевів 160 банкротств, а тепер утік без сліду, залишив по собі около міліона долярів дефіциту. Виходить, що він займався спекуляцією на біржі. Потрібні до цього гроші одержував від клієнтів, головно жінок. А брав гроші на ріжні інвестиції, які мали подвоювати до року вложений капітал. Деяким клієнтам виплачував Штайнґард чвертьрічні дивіденди по 25%. Робив це нарочно, щоби ті клієнти рознесли це поміж других, щоби лекше можна було йому дістати в свої руки нові жертви. Сам він жив виставно в першоклясним готелю з жінкою і двома дітьми.

ФОРД ПРО МАШИНИ, ПРАЦЮ І ТЮТЮН.

НЮ ЙОРК, 10. січня. — Генри Форд написав нову книжку, яка вже появилася друком. Вона затитулована „Моя фільософія промислу". В тій книжці обговорює Форд ту велику революцію, яку принесуть з собою машини. В найблизчій будучности не будуть по домах варити. Фармерство перейде цілковиту реорганізацію і буде істнувати як „кооперативні фарми" на взір тих, що їх тепер практикують совіти. Машина осягне в світі те, чого людина не могла осягнути пропагандою, письмом і проповідями. Те, що для людства війна все ще рівнозначна з зиском, є причиною воєн, а не патріотизм і охота посвятити себе за других, своїх найдорозших. Освіченою людиною є той, що вміє думати, а не той, що покінчив каледжі.

Попри ті сентенції, яких у книжці Форда повно, звертається Форд проти уживання тютюну.

ЕВРОПА МАЄ ДОБРУ ВАЛЮТУ.

ВАШИНҐТОН, 10. січня. — Департамент Торговлі подає, що Европа має вже майже у всіх краях здорову валюту.

НЕ БРАЛИ ХАБАРІВ.

ВАШИНҐТОН, 10. січня. — Доходження виказали, що сенатори Бора і Норис не побрали ніяких грошей від совітів. А поширено проти них наклепи, начеб вони побрали від совітів по $100,000, обіцюючи за те повести кампанію за їх визнанням.

РІЗДВЯНА КОЛЯДА — РІДНІЙ ШКОЛІ

В ЧИЇХ РУКАХ ШКОЛА — В ТОГО РУКАХ І МАЙБУТНІСТЬ НАРОДУ. ЧУЖА ШКОЛА І ЧУЖИНЕЦЬ-УЧИТЕЛЬ ПОВЕДУТЬ НАРІД ДО РУЇНИ І НЕЩАСТЯ. ЗАТЕ РІДНА ШКОЛА — ЦЕ ОСНОВА ЖИТТЯ ТА РОЗВИТКУ НАРОДУ. ВОНА МОСТИТЬ ШЛЯХ ДО КРАЩОЇ ДОЛІ.

ТАКИМИ СЛОВАМИ ВІДЗИВАЄТЬСЯ ДО НАС „РІДНА ШКОЛА" З СТАРОГО КРАЮ І ПОДАЄ, ЩО З 3,662 УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ШКІЛ ПІД ПОЛЬЩЕЮ ЗАЛИШИЛОСЯ ВСЕГО ЛЕДВИ 774 Т. ЗВ. УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ.

ДІЙСНО УКРАЇНСЬКИМИ Є ЛИШЕ УСТАНОВИ „РІДНОЇ ШКОЛИ", УДЕРЖУВАНІ ДОБРОВІЛЬНИМИ ЖЕРТВАМИ УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА В КРАЮ І В АМЕРИЦІ. 9,000 СЕЛЯНСЬКИХ І РОБІТНИЧИХ ДІТЕЙ КОРИСТАЄ З „РІДНОЇ ШКОЛИ", А КОРИСТАЛО БИ БІЛЬШЕ, КОЛИБ ЗРОСЛА НАША ЖЕРТВЕННІСТЬ.

РІЗДВЯНА КОЛЯДА — ЦЕ ГОЛОВНА ОПОРА, ЯКА КОЖДОГО РОКУ РІШАЄ ПРО ДАЛЬШУ СУДЬБУ РІДНОЇ ШКОЛИ. ТОМУ ВІД ТОЇ ТРАДИЦІЙНОЇ ЖЕРТВИ НЕ МОЖЕ ВІДМОВИТИСЬ НІ ОДИН ГРОМАДЯНИН, НІ ОДНА ГРОМАДА.

ВСІ ЖЕРТВИ ДО КРАЮ НАЛЕЖИТЬ СЛАТИ ЧЕРЕЗ:

Obyednanye, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

НАЙБИСТРІЩИЙ КОРАБЕЛЬ.

Німецька пароплавна компанія „Гамбурґ-Америкен Лайн" задумує будувати новий корабель, щоб давав би небувалу для пасажирських пароплавів скорість: 30 миль на годину. Так саме плянують перебудувати машини деяких істнуючих кораблів, щоби збільшити їх скорість з 16 до 21 миль.

„ЧЕРНИЦІ".

Читаємо в московській „Бедноті": „В одним селі Пензенської округи позбавили виборчих прав гурток 20-літніх дівчат. Коли влада спитала місцеву комісію, чому цим дівчатам не дали голосувати, комісія відповіла: „вони — черниці". „Які черниці?" „Зовсім просто: коли до 20 року не вийшли замуж, то в нас уважають їх черницями, а черниці чейже не мають права вибирати в сельсовети".

ВЛОМИ ДО ЦЕРКОВ.

Незнані справники вломилися до церкви в Стремільчу біля Радехова. Понищили і порозкидали всі речі в церкві, після чого, не забравши нічого, втікли. Другий влом до церкви мав місце в селі Трибухівцях, копичинецького повіту, де справники, при помочі церковного послугача Башуцького, вкрали з скарбоньки 596 золотих і 17 долярів.

БЕРЛІНСЬКІ ОКУЛЬТИСТИ.

Кілька днів тому відставили до одного шпиталя в Берліні в стані сильного отроєння фільмову артистку Ельґу Брін і режісера Ґеорґа Якобі. Їх привезли зі спірітистичного сеансу. У звязку з цією подією письменник Бухнер дає в одному деннику опис одного окультистичного сеансу в мешканні видавця Ґроше. Посередині кімнати чудова статуя Будди. Перед нею навколішки молода жінка. З бічної кімнати входить танечниця з триніжком, з якого йде запашне курево. Вона вдихує пахощі з цієї чаші і відтак танцює. Згодом попадає в „транс". Тоді до неї підходить мужчина в білій шовковій мантилі. Коли він торкається її рукою, вона паде в пам орока х на землю. Цей муж у мантилі — головний магнетизер Мілер. Він теж паде в транс. Зі співом незрозумілої молитви підходить до нього Ґроше. Цей момент називається „народженням думки". Ґроше зриває з непритомної танечниці одіж і закреслює крейдою коло довкола неї. Тоді „родиться думка". Всі учасники сеансу запомороченні співають якийсь гимн. Підчас такого сеансу отруїлись згадані артисти.

УКРАЇНЦІ ЖЕРТВОЮ АВТОВОГО ВИПАДКУ.

У тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 133 У. Н. Союза, в Нюарку, Н. Дж., склалося велике нещастя.

У товаристві помер в Навечеріє Христового Різдва оден член, на імя Василь Озипко. Товариство скликало надзвичайний мітинг і по мітингу зібралося кількох членів поїхати до померлого члена. Коли вертали від помершого автомобілем, на них наїхав другий автомобіль і так сильно їх ударив, що їх вивернув з авта, побив все шкло і чотирох тих наших членів так сильно покалічив, що один з них на імя Теодор Маселко, визначний наш діяч і дуже горячий прихильник У. Н. Союза, помер на місци. Похорон помершого відбудеться в суботу, дня 12. січня с. р. о год. 9 рано. Товариство ім. Богдана Хмельницького запрошує на нього всіх членів і знакомих. Похорон відбудеться з дому жалоби 16 Fairview Ave.

Земля Йому Пером!

ВИБУХ У БОРИСЛАВІ.

У Бориславі дня 17. грудня над раном вибух земний газ під камяницею при вул. Панській, де зіпсувалися рури. Газ дістався до мешкання Лекерів. Лекер засвітив електричне світло і в цій хвилі наступив гук, начеб гармати вистрілили. Лекерови відломки муру вирвали тенеса, а його сплячій жінці та дитині цеґли завдали богато ран. Ціла камяниця здемольована. Лекер помер у шпиталі.

ТЕМНА ХРОНІКА.

Михайло Байрак хотів стати адвокатом у карнім суді і до прохання в справі цієї посади додав дипльом служби в рядах львівських „Орльонт"; дипльом був його стриєчного брата, з вимазаним іменем; за це брат дістав 20 днів, а кандидат на возьного 10 днів вязниці. — На Янівськім у Львові вкрали вечером злодії „фіакра" (віз, не особу) з конем. — 10 міс. вязниці дістав професійний злодій Куадровський за вовання ножем і очищування чужих кишень. — Аж з Каліша приїхав до Тернополя хитрун Шардинь, що оженився з тамошньою служницею на те, щоби обікрасти адвокатську канцелярію, втік; заїхав недалеко, бо до тернопільської вязниці.

ЗУДАР ЛІТАКА З БАЛЬОНОМ.

На летунськім майдані Ульверка в Еспанії наїхав літак на лінву, яка придержувала бальон. Літак розбився, два летуни згинули. Бальон, зірваний з привязі, піднявся в повітря.

В ЦАРГОРОДІ ЗАВІРЮХА.

Велика снігова буря пронеслася над Царгородом та над Босфорським проливом. Сильний вітер зірвав богато кораблів з їх якорів і частину їх ушкодив при зударенню з іншими кораблями.

Плавба кораблів на Чорному морі стримана й вони переховуються в ріжних портах. Великі опади снігу на балканських горах спинили рух потягів. Англійська повітрова комунікація між Бріндізі і Царгородом спинена.

КОНКУРСОВИЙ КЛОПІТ.

Міжнародня Музична Ліґа розписала рік тому конкурс на найкращу симфонію в дусі Шуберта з нагородою 10,000 долярів. Нагороду дістав недавно шведський композитор Аттерберґ. Тимчасом останніми днями відомий англійський музичний критик Нюман заявив в одній критиці, що твір Аттерберґа був складений не з поважним наміром, а жартливим, щоби осміщити членів жюрі. Аттерберґ, прочитавши такий погляд, усміхнувся і сказав, що може Нюман має рацію. Це страшенне здивувало голову скандинавського гуртка членів жюрі Нільсена, який уявнює, що твір Аттерберґа наскрізь поважний і вповні заслугує на нагороду. Тепер невідомо, чи Аттерберґ не хотів собі зажартувати з англійського критика.

ДВІЙНИК ЕРІО.

Французький міністер і письменник Еріо, бурмистр Ліону, має двійника банкира Конель. Цей хотів використати цю схожість і почав виступати в околиці Ліону з викладами під іменем Еріо, заохочуючи Французів еміґрувати в Колюнії. Конель оснував богато кольоніяльних товариств і оголосив кілька фальшивих банкроцтв. Він був такий подібний до Еріо, що мешканці міста кланялись йому на вулиці як міністрові та бурмистрові. Тепер він сидить у вязниці і перестане бути подібним до Еріо, бо мабуть сильно схудне.

ГАЛАПАСНА БУКВА.

Московський міністер освіти Луначарський якимсь робом увів наново „ъ" (твердий знак) в азбуку. Так каже „Комсомольська Правда". З цього приводу преса счинила гомін. „Що це значить?" — гукає „К. Правда". „Це значить, пояснює вона популярно, що замісць 30 букв, які є тепер у російській азбуці, хотять завести ще 31-у. Твердий знак, це паразитна буква і її разом з усіма іншими галапасами викинула жовтнева революція".

КОРОЛІВСЬКА ДИКТАТУРА ПОКАЗУЄ СВОЇ ЗУБИ

ВСІ ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ РОЗВЯЗАНІ. ЦЕНЗУРА НА ПРЕСУ ЗНЕСЕНА, АЛЕ ГАЗЕТИ БУДУТЬ КОНФІСКУВАТИ.

БІЛГОРОД (Югославія), 10. січня. — Парлямент замкнено й разом з тим все політичне життя ріжних партій, груп та організацій спинене. Попередня цензура на газети знесена, але вони можуть тепер друкувати лише те, що вихвалює диктаторську владу. В Заґребі сконфісковані всі хорватські газети, що вмістили інтервю з бувшим послом парляменту й лідером хорватських селян д-ром Матчеком. Там же переводяться ревізії в помешканнях ріжних хорватських діячів.

Диктатом короля, що скасував парлямент, фактично заборонено істнування в Югославії всіх політичних партій, бо вони стоять на ґрунті демократизму та парляментаризму, проти чого тепер король бореться.

Розвязані всі організації національного та релігійного характеру. Редактори газет попереджені, що коли яка газета буде сконфіскована три рази в одному місяці, то її замкнеться на завжди.

СЕЛЯНСЬКИЙ БУНТ У ЯПОНІЇ.

СЕЛЯНЕ НАПАЛИ НА ПРЕДСТАВНИКІВ ВЛАДИ ЗА ТЕ, ЩО УРЯД ПРОЄКТУВАВ ПРИПИНИТИ ПОСТАЧАННЯ ВОДОЮ ЇХ РИЖОВИХ ЗАСІВІВ.

ТОКІО (Японія), 10. січня. — 3,000 селян, узброєних бамбусовими списами, напали на льокальний уряд в місті Джіфу за те, що він плянував змінити водну систему в цьому районі так, що селянські рижові поля малиб залишитися без води.

Проти селян вислані війська. Підчас першої сутички бунтарів з місцевою поліцією 5 селян і 5 поліцаїв покалічено.

МУСОЛІНІ ЗАБОРОНЯЄ ЧУЖИНЕЦЬКІ ФІЛЬМИ.

ПОДІБНО БОЛЬШЕВИКАМ ЗАВОДИТЬ У СЕБЕ НА ВСЕ ЦЕНЗУРУ И НЕ ПЕРЕПУСКАЄ ТОГО, ЩО НЕ ГОДИТЬСЯ З ПРИНЦИПАМИ ФАШИЗМУ, АБО НЕ ХВАЛИТЬ ФАШИСТІВ.

РИМ (Італія), 10. січня. — Вже довший час фашистівська преса аґітує проти чужинецьких фільмів, а головно проти американських. Газети закликають до бойкоту цих фільмів і радять не ходити до тих театрів, де вони виставляються. Але це нічого не помогло. Італійці не перестають переповнювати ріжні кіна.

Тепер сам Мусоліні взявся за боротьбу проти чужинецьких фільмів. В першу чергу він заборонив усі воєнні фільми, бо в них зовсім не вихваляється італійська армія, а це не збуджує патріотизму серед італійської молоді. Дотого такі картини неґативно впливають на дисципліну в італійській армії.

Наприклад відомий американський фільм „Ді Стріт Ейнджел" заборонено, бо в нім не показано тих уліпшень, які в Неаполі перевели фашисти і т. д. Мусоліні вигадує всякі причини, щоби не допустити до висвітлювання чужинецьких фільмів, сподіваючись тим піднести продукцію італійських кінових компаній.

РАДОВА ІНДУСТРІЯ.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА МАЄ МАЙНИ, В ЯКИХ ДОБУВАЮТЬ РАД.

ПРАГА (Чехословаччина), 10. січня. — На протязі девяти років, починаючи з 1919, в майнах раду в Чехословаччині добуто 14.6 грамів чистого раду. До цього часу лише 7 грамів продано ріжним медичним інституціям, а решта ще тримається на продаж.

Ціна одного міліграму раду тепер виносить 50 долярів. В біжучому році сподіваються здобути ще три грами раду. Недавно відправлено до Юґославії невеличку скількість раду, але запаковано його в ріжні метальові скриньки, що важать 200 фунтів. Цікаво, що серед робітників у радових майнах спостерігається цілком нормальну смертність.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА В АНҐЛІЇ.

4 УБИТИХ І БІЛЯ СОТКИ ТЯЖКО ПОКАЛІЧЕНИХ. ПРИЧИНА КАТАСТРОФИ: ГУСТА МРЯКА.

ЛОНДОН (Анґлія), 10. січня. — Пасажирський потяг, що йшов з Бристолю до Ноттінґема, налетів ізза великої мряки на товаровий. Обидва потяги виколіїлися, а деякі вагони пасажирського потягу цілком розбиті.

Поки караховано двох убитих пасажирів: механіка й невідомого. Зпід обламків вагонів дістали біля сотки пасажирів. Між ними багато так покалічених, що навряд чи вони будуть жити.

МІНІСТЕР ПРО ОБОВЯЗКИ ПОЛІЦІЇ.

БЕРЛІН (Німеччина), 10. січня. — Підготовляючись до заведення нового карного статуту, що незабаром буде затверджений парляментом, пруський міністер внутрішніх справ звернувся до поліції, щоби вона старалася більше служити громадянам, ніж карати їх.

Поліція мусить в першу чергу старатися недопустити громадян до порушення закона, бо це її головне завдання. Кожний поліцай повинен старатися пояснити горожанам значіння порушення ними закона, а також ті наслідки, що з того випливають.

ЗАСУДИЛИ ШПІОНА.

БЕРЛІН (Німеччина), 10. січня. — Капітан данської армії Лембурн старався виводати деякі секрети німецької армії при помочи берлінської стенографістки. Вона повідомила про це контррозвідчий відділ німецького генерального штабу.

При поворотному переїзді кордону з Данії до Німеччини Лембурна арештовано й поставлено перед суд в Липську. Суд засудив його на пять років тяжкої вязниці. Разом з ним засуджено на два роки звичайної вязниці стенографістку, що викрила Лембурна й через яку він хотів дістати таємні відомости про армію.

„SVOBODA". (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES. Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N

ПОЛЕКША ДЛЯ ПРИШЕНЦІВ

Конґресмен Шнайдер з Вискансин вніс проект закона, який приносить велику полекшу для великого числа американських іміґрантів, а між ними і для українських. А що є повна надія, що проект цей стане законом, то треба звернути на нього увагу вже тепер, щоби освідомити наших іміґрантів, щоб вони з нього скористали. Ми певні, що між українськими іміґрантами є багато осіб, котрим цей новий закон стане великим добродійством, для них і їх родин.

Відома річ, що в Злучених Державах перебуває велике число „незаконних пришенців", себто осіб, що до котрих нема записок в іміґраційних рекордах. Особи ті не можуть стати американськими горожанами, бо їх уважають за тих, що прибули до Злучених Держав нелеґально. Між ними є тисячі, що живуть тут мирно і примірно і мають всі дані на набуття ситезенства. Але його дістати не можуть, бо в іміґраційних рекордах нема записки щодо часу і способу їх прибуття.

Річ ясна, що на тім терпить багато людей цілком невинно. Бо в самих навіть іміґраційних рекордах поперекручувані чужинецькі імена дуже часто так що їх тепер ніхто не розпізнає. Багато іміґрантів прибуло сюди під чужим іменем, щоби в той спосіб звільнити себе від військової служби в старім краю, без відбуття якої не булиб видали їм пашпорту на виїзд до Америки. Знову інші особи, що переходили через канадійську границю, занехали екзамінацію.

Всі вони можуть тепер спокійно жити в Злучених Державах, коли прибули сюди перед 3. червнем 1921 року. Але мимо цего, що можуть ту жити, не можуть стати американськими горожанами. Колиб вони хотіли спровадити свої жінки чи дітей, вони не можуть користуватися привілеєм з 28. мая 1928 року, а колиб виїхали зі Злучених Держав, моглиб вернути тільки вписавши себе на квоту.

Все те проект закона конґресмена Шнайдера касує. Всім тим „незаконним пришенцям" признає цей проект право набуття горожанства. Проект цей буде мати за собою більшість, а дуже можливо, що конґрес признасть ще пільгу і для тих пришенців, що прибули сюди в подібний спосіб між 3. червня 1921, а 1. липня 1924 року. Тих іміґрантів можна ще вправді до 1. липня 1929 р. депортувати, але по тім вони будуть могли оставати в Злучених Державах без перешкод. Та горожанами не зможуть стати. Колиб і їм признано право набуття горожанства, то це булаб велика для них пільга.

Василь Бобрів.

ВІЙНА В МАЙБУТНЬОМУ

I.

Не дивлячись на міліони жертв, страхіття, голоду, хороби й багато ще инших прикмет минулої війни, Европа не встані звільнитися від думки про нову війну, яка висить у повітрю. Правда, сьогодня ще не знати, де вона спалахне, хто її зачне, але не можна закривати очей, що до війни прийде, й ніякі Ліґи Націй не будуть в силі їй запобігти.

Всі европейські держави горячково готуються до майбутнього самовинищення, хоч на зовні удають найбільше миролюбивих. Скриті від зору мас військові кухні готують та винаходять нові страви, якими думають частувати своїх сусідів.

Колись, до війни, звичайним було бачити, наприклад, в Росії безконечні дефіляди війск. На кожній площі муштрувано салдатів, по вулицях гриміли ляфети артилерії, сила офіцирів снувалась по вулицях, брязкаючи острогами. Інтендантура, не встигаючи шити по військових швальнях, передавала замовлення в приватні руки. Не було такої хати робітника, чи міщанина, деб не шилося білля для армії. Фабрики тимчасом день і ніч виточували кулі, виливали гармати. Не тільки носом чути було війну, але й на очи бачив кожний.

Ще інтензивніше готовилися до війни Німеччина, Франція, Австрія, Італія.

Подорожники, що верталися з закордону, розповідали про ті приготування й лише одного ніхто не знав: де й коли виникне війна.

Тепер зовнішні ознаки дещо змінилися; якщо не вважати на Москву, навіть їх зовсім нема.

Франція скорочує службу в війську до одного року; Німеччина після версальського мира має право тримати лише стотисячну армію. Армій на вулицях міст нема, фабрики працюють над автами, а Бріян та Штреземан разом засідають в Лізі Націй. Один другого запевняє про своє бажання підтримувати вічний мир, підписують пакт Келоґа, видумують компроміси.

Тільки оптимісти можуть вірити всім тим промовам дипльоматів, які на те й є дипльоматами, щоби плескати язиками. Поки там дипльомати стараються обдурити один другого, німецькі військові спеціялісти готують кадри підстаршин, базуючись на новій теорії, витвореній з досвіду останньої війни.

Ліпше менчу армію числом, зате висшу якістю.

Французи прийшли до иншого висновку, коли скорочують термін служби у війску. Вони кажуть, що треба всіх обучити, що, мовляв, остання війна показала, що жовніра можна вивчити на протязі двох місяців.

Я спинився на Німцях і Французах тому, що в Европі є тепер два осередки, де рішаються військові проблеми та випускаються теорії; ці дві нації не перестали бути ворогами, й скорше чи пізніше прийде до зударення між ними. Правда, на Сході є червона армія, але, коли за армією нема індустрії, армія перестає бути боєздатною. Балачки про „русскую храбрость, доблесть и дух" треба віднести до минулого, або здати в архів.

Ближче до Франції та Німеччини є ще Італія, яка брязкає зброєю таксамо, як і большевики, але для того начерку, який я наводжу тут, це не грає особливої ролі.

Мета цієї статті підняти трохи завісу над тим, що заховано від звичайного мешканця, який і в тисячній частині не уявляє собі майбутньої війни, а передусім звернути увагу Українців і відповідно подумати над тим положенням, яке утвориться.

II.

Ми, учасники великої і визвольної війни, лишилися й по нині під враженням страшного гарматного вогню, кулеметів, тенків, маневрів, полків, сотень, атак, кінних рейдів, партизанки. Не секрет, що ми, Українці, на війну покладаємо великі надії, як на початок нашого другого визволення і, як тепер думаємо, остаточного.

І справді, мирне положення ледво чи принесе нам волю, бо ми бачимо, що як не терплять люди під большевиками, як большевики не катують населення, комуністи далі сидять у Москві.

В той час, коли подорожіння хліба на 100% в Петербурзі в 1917. році вистарчало, щоби спалахнула революція, тепер ціни на все підскочили в десятеро, заробити нема де, одягатись нема в що, а нарід не пробує скидати своїх гнобителів.

Минаючи причини, мушу підкреслити, що дійсно тільки війна моглаби знищити комуністів.

Отже колись до 1914. року теорія війни була заступлена двома точками.

Перша: яка мета війни?

Знищити армію ворога. Після сього неминуче прийде мир і всі з того випливаючі висновки.

Друга точка: Чим знищити ворожу армію?

Для того служила огнепальна зброя та вибухові матеріяли.

Але вже початок 1915. року абсолютно знищив цю теорію. Вже з перших боїв стало ясно, що армії для сучасної війни мало, та не досить воювати лише й нищити армію. Стало зрозумілим, що знищивши армію, війни не скінчиш. Бо на місце знищеної армії ставала нова, сформована з населення. Звичайні фабрики перетворювалися в воєнні заводи, робітники таксамо робили на армію, отже являлися її частиною.

Таким чином ціль війни від нині є не тільки знищення армії, а цілого населення ворожої держави. Ґенерали зрозуміли, що далеко лекше нищити запаси армії, як саму армію, яка являється зорґанізованою силою, в протилежність силі неорґанізованій — масам населення. Але длятого, щоби перенести поле діяльности на такий кольосальний терен, треба нових матеріяльних засобів. Тоді наука прийшла на допомогу військовим спеціялістам.

Повторюю: коли, де, і при яких обставинах виникне війна, тяжко сказати, тим більше, що всі ті, котрі тепер ломлять собі голови над винаходом засобів убийства людности, ховають свої винаходи в тайні. Зате накреслити приблизний образ майбутньої війни не так уже трудно.

Ціла низка фактів, відкритих вкінці минулої війни, напрям, який взяли хеміки та фізики в ділянках до війни принаджених, та деякі відомости, що випадково виплинули на поверхню, дають основу думати, що поруч кольосальних гармат та страшної сили вибухових матеріялів звляються нові чинники та руїнники культури й людства. Нові чинники далеко ефектовніші в своїх наслідках.

(Докінчення буде).

ПОХОРОН БЛ. П. МИХАЙЛА УГОРЧАКА

В четвер рано, 3. с. м., довкола дому жалоби, 325 Йорк стр., Джерзи Сіти, Н. Дж. повно ріжних людей — своїх і чужих. Похоронні обряди розпочалися в 9-тій годині, а до відправи станули три українські, священики: джерзисітський о. В. Лотович, бейонський о. І. Захарко і йонкерський о. В. Сполітакевич. Співав мужеський хор під управою місцевого дяковчителя п. А. Ґели. Похоронний похід на старокраєвий лад уформувався щойно біля будинку У. Н. Союза. На самім переді йшли три згадані вище священики, за ними хор, що співав жалібне „Святий Боже", а далі три автомобілі з цвітами, караван з домовиною і довгий ряд автомобілів з учасниками сумного обряду. Ввесь той жалібний похід перейшов біля аптики Покійного і звернув на ліво до місцевої гр.-кат. церкви св. Петра і Павла. В церкві відправлено дальші похоронні обряди і заупокійну Службу Божу. Целебрував о. Захарко, асистували оо. Лотович і Сполітакевич. Співав зовсім поправно і достойно мішаний хор під батутою згадуваного вже вище п. Ґели. Прощальну проповідь виголосив місцевий душпастир, о. Лотович. „Послідне цілування" тягнулося кільканацять мінут, бо в церкві було кількасот людей.

Тлінні останки бл. п. Михайла поховано на бруклинськім кладовищі „Кальварія", біля инших могил з його родини. На цвинтарі виголосив сумну промову гол. секретар У. Н. Союза, п. Роман Слободян.

Рідко коли, особливо між нашими людьми, доводиться бачити такий величавий похорон. Понад 50 вінців із живих квітів (найкращі були від У. Н. Союза і від „Свободи") від ріжних товариств, клюбів і приятелів Покійника, великі маси народа, кількадесять автомобілів з Джерзи Сіти, Ню Йорку, Нюарку, Елізабету, Перт Амбою й инших місцевостей, прекрасні, трогаючі співи в домі Покійного, в церкві і на місці вічного спочинку, безмежне горе й тиха розпука опечаленої вдовиці, дітей і свояків, щирий жаль і сум в очах численних близчих і дальших друзів Небіщика — все те робило болючий настрій, якого ніколи не забувається...

На руки непотішеної вдовиці наспіло 14 телеграм і 13 листів. Богато людей жалувалися, що не могли прибути на похорон, бо або самі хорі, або запізно довідалися про смерть свого приятеля.

З кондоленційних телеґрам наводимо тут одну, яка прийшла зі старого краю. Ось вона: „Смерть громадянина Угорчака діткнула нас болючо. Найбільше співчуття рідні і Товариству Краянів міста Тисьмениці пересилає — Український Народний Дім у Тисьмениці".

На адресу секретаря „Обєднання" надійшло з Алентавн, Па., отсе письмо: „Замісць вінця на домовину бл. п. Михайла Угорчака, мого незабутого приятеля, великого діяча і патріота українського, складаю 5 долярів на Рідну Школу в старім краю через „Обєднанне" у Филаделфії. — Василь Гришко".

Відійшов від нас бл. п. Михайло Угорчак, відійшов на віки, але його імя лишиться в серцях живих людей на довгі-довгі часи. Жалко, дуже жалко, що такі прекрасні люде (а їх між нами так небогато!) сходять зі світа (і то ще в силі віку), але й приємно робиться на душі, коли бачиш, що наш нарід уміє цінити своїх заслужених патріотів і віддає щиро честь тим, котрі собі на честь заслужили. Дай Боже, щоб у нашім народі було як найбільше таких одиниць, як бл. п. Михайло Угорчак. Він у своїй народній роботі оставив по собі такі сліди, які ніколи не затруться! Його приятелі і знакомі будуть брати собі з нього гарний приклад, бо кожний з них глибоко відчуває, що не жаль і вмерти, коли лишиться по собі таку память, як її лишив старокраєвий „кушнір" — Михайло Угорчак з Тисьмениці.

НОВІ РОЗКОПКИ В ПОМПЕЯХ.

У Помпеях кипить праця, роблять пошукування на основі плянів під проводом знаменитих археольоґів.

Академія Наук у Римі видала книгу, написану такими вченими як Матурі, Джакомо і [illegible] розкопок за останні роки.

Провідники розкопок стараються зреконструувати те, що відкопано, так, що подекуди повстають **цілі доми з крівлями і з уладженням** у середині. Так відкопано і відтворено гарний дім „Каза дель Ефебо", прикрашений гарними фресками і стінними мальовилами, гарними різьбами, а передовсім мистецькою бронзовою статуєю грецького молодця т. зв. ефеба. Все вказує на те, що цю величаву статую хотів рятувати в останній хвилі підчас катастрофи (вибуху Везувія) її власник. Обвинув її в якусь тканину і сховав під дахом. Як усе інше, так і статую засипав попіл.

Є тут у розкопаній части Помпеїв вузка бічна вуличка з богатьома крамницями із широкими входами. Нині крамниці пусті та знищені. Малюнки на стінах і різьби кажуть нам, що продавано у тих крамницях. Є тут коза вирізьблена з каменя або паленої глини — то була **молочарня,** там знову рисунок **млинського каменя,** який обертає осел — то крамниця, в якій продавали **муку,** двох мужчин держать дрючок, а на ньому завішена амфора, то доказ, що там продавали **вино.** Пекарська піч показувала, що то є пекарня, вуж вказував **аптику.**

Предмети, найдені в тих крамницях, кажуть іще більше. В домі лікаря найдено **хірурґічні прилади,** які нині можна бачити у музею в Неаполі. В инших крамницях, як прим. золотничій, торговлі красок, різьб, відкрито спеціяльні предмети. В одній крамниці, де продавали оливу, найдено вісім глиняних ваз, у яких були ще мягкі і липкі **оливки,** що **заховалися зовсім добре, хоч їм уже вісімнацять століть.** Археольоґ Фіорелі найшов давніше **пекарську піч, замкнену так щільно, що попіл не міг там дістатися.** Як отворили піч, найшли там **80 бохонців хліба,** трохи зчорнілих і твердих, але ненарушених, уложених **у такім порядку, як їх всадив пекар у 79-ім році після Христа.**

У пивниці дому **Діомеда,** досі ненарушеній, крім **амфор із виком, яке ще не зовсім висохло,** найдено цілу його родину задушену. **Сімнацять кістяків людських лежить** біля себе, що доказує, що у вижиданні смерти і переляку зібралися разом. Зате сам **Діомед із невільником утік, забираючи зі собою грошей і дорогоцінностей** скільки лише міг, але **впав разом із невільником перед брамою свого огороду.**

Всі ті, що із захланности проволікали з утечею бодай трохи, впали жертвою вибуху вулькану. Жінка Прокуля і ці жінки, що жили в „Домі поета" (Каза дель поета), що тратили час на складання своїх дорогоцінностей, **згинули всі, вдушені попелом серед цих дорогоцінних прикрас.** Предмети ці, порозкидані довкола, доказують нині траґічний кінець їх власниць. На „вулиці гробниць" (Вія деле томбе) найдено одного такого захланного, що **лежить горілиць, руки підніс угору, а в долоні стиснув пригорщу срібних і золотих грошей.** Перед Геркулянською брамою (Порта ді Ерколяно) найдено вояка — він стоїть, одною рукою заслонив уста, а другою оперся на списі. **Так згинув на стійці вірний вояк.**

Жрець богині Ізиди не міг рятуватися через горіючу вулицю, тому вибив сокирою діри у двох мурах, але впав удушений перед третим муром, і так його найшли **зі сокирою у руці.**

А нещасні, привязані, звірята? Згинув у загальній катастрофі і **мул перед пекарнею і коні** у заїзнім домі Альбіно (Альберго д' Альбіно) і **коза з дзвінком на шиї,** що рятувалася у кухні. Згинули **вязні у казармах глядіяторів,** і **пара залюблених,** яких кістяки найдено в крамниці біля терм (купалень).

Одного дня на малій вулиці під румовищем робітники натрафили на отвір, що вів до заглублення, на якого дні були кости. Фіорелі, що проводив тоді розкопками, казав залити цю діру ґіпсовою масою. Потім щойно відкопав і відчистив із затверділої маси попелу цілу цю ґіпсову масу. Цей ґіпсовий відлив був вірною копією 4 людей. Відливи ці є нині в неаполітанськім музею. Тож не є це різьблені статуї, але відливи людських тіл, модельовані самою природою, попелом Везувія. Відливи відтворюють це, що знищив час, а саме форму людських тіл разом із фалдами одягів, лицями і т. д. Одна статуя то жінка, а біля неї порозкидані гроші, дві срібні вази, кілька ключів і дорогоцінности; друга, то молода дівчина, що перелякана, піднесла одяг понад головою і так біжучи, впала лицем до землі.

Катастрофа заскочила Помпеї **у виборчім періоді.** На мурах є **виборчі оголошення за і проти ріжних кандидатів** і богато інших написів ріжного змісту.

Цікаві є написи, які доказують, чим цікавилося населення того міста тому майже дві тисячі літ назад. М. і. написано там: **„Прокуле — віддай голос на едиля Сабіна, а він голосуватиме на тебе"** або **„Оппій наемник є злодій і драб".** На іншій стіні якась залюблена Помпейка написала: **„Augie amat Arabienum"** (Авгія любить Арабієна). На мурі вулиці Меркурія (Страда Меркуріяле) нарисований лавровий листок у виді серця, а в середині напис „Психе". На тімсамім мурі є напис:

„Пропала ваза на вико. Хто її принесе, дістане нагороду від Вара, а хто вкаже злодія, дістане подвійну нагороду". Досить часто подибується написи-перестороги: **„Не вільно занечищувати цього місця".**

Як бачимо, нема нічого нового під сонцем.

ІНДІЙСЬКИЙ СУДДЯ.

Чотирох індійських купців купили в спілку велику паку вати, щоби потім розпродати її і поділити гроші між собою, на 4 пайки.

А щоби миші не потяли вати, вони дістали кота. Кіт був також спільний; кожному купцеви належала одна лапа; тому кождий господар „свою" лапу перевязав котови иншою стяжечкою: той червоною, той синьою, а той якою иншою.

Через якийсь час на кота напали собаки й поранили йому одну лапу, так, що кіт не міг ходити, а шкандибав на трох лапах. Той купець, котрому належала поранена лапа, почав її гоїти: обмив рану, намастив оливою і перевязав шматинкою.

Трафилося, що кіт сів близько печі і на нього скочила іскра з печі та й запалила шматинку, якою була перевязана зранена лапа. А що шматинка була з оливою, то скоро почала горіти. Кіт злякався, бо добре його почало печи і заметушився, скочив на вату, та її запалив. Вата занялась і вся згоріла, а кіт остав цілий, тільки троха попікся.

Три купці, побачивши, що вата пропала, стали казати четвертому купцеві, щоби заплатив їм шкоду, бо кіт запалив вату тою ногою, що до него належала. Він не хотів. Тоді вони пішшли до суді, щоб той їх розсудив. Суддя, випитавши всьо, як то сталося, видав такий присуд:

Не той купець має заплатити за вату, котрого лапа у кота була поранена, але ті три купці повинні заплатити четвертому його пайку, — бо хоч вату запалив кіт, скочивши на паку з ватою, то він ходив тільки на трох ногах, а пораненою лапою, яка належала до четвертого купця, не ходив і тою лапою по хаті не ходив.

— Але-ж бо з тої пораненої лапи занялась вата, — казали купці, — бо на тій лапі занялася шматина, намочена в оливі.

— То нічого, — сказав суддя. — Нехай буде і так. Колиби був згорів кіт, то той спільник мав би був заплатити вам за три-чверти кота, але кіт остався цілий, а скочивши тими ногами, що належали до вас, запалив вату, — отже ви повинні заплатити йому за його пайку вати.

І купці мусіли заплатити.

Такий був суд індійського судді. А як вам здається, чи поправді він розсудив?

Пані (до служниці, яку хоче приймити на службу): То ви кажете, що ви відійшли з попередньої служби з причини тарганів?

Служниця: Так, прошу пані. Було так страшно багато тарганів, що як я хотіла спати спокійно, то мусіла цілісеньку ніч мати очі отворені.

—o—

Господиня (до служниці): А ти, Горпино, чого плачеш?

Служниця: Бо мій наречений покинув мене.

Господиня: Не журися, Горпино. Такий гарний хлопець напевно знайде собі нову наречену.

Славний італійський музик Корелі грав раз у Римі перед вибраним товариством у сальоні кардинала Отобіні. Підчас гри запримітив Корелі, що кардинал розмовляє із своїм сусідом. І хоч кардинал любив музика, відзначив був його ріжними ласками, то тепер Корелі перестав грати та спокійно відложив скрипку на бік. Кардиналові впала в очи ця перерва, тому він спитав музика, чи припадково не трісла струна в скрипці.

— Ні, відповів Корелі — я лише не хотів вам перешкаджати в розмові!

—o—

— То ви, підлий, цілували мою жінку!?

— Цього я вам не можу сказати.

— Що? Чомуж ні?

— Я обіцяв їй, що нікому не скажу цього.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

КІЛЬКА СЛІВ ЩОДО ПРОГУЛЬОК ДО РІДНОГО КРАЮ.

Кілька днів тому назад, читаючи звіт з річного зїзду „Обєднання", довідався я, що на Обєднанню порушено справу прогульок до Старого Краю. Тому, що ця справа є для нас дуже пекучою, а ціль незвичайно гарна, хочу й я забрати голос в цій так важній справі. Перш усього, мені невідомо, чому так пізно тутешні Українці задумують зорґанізувати прогульку до Рідного Краю, але я радію, що бодай тепер знайшлися серед української еміґрації в Америці люди, які думають занятися справою прогульок, та вложити на себе будь-що-будь значний тягар й обовязки.

Але чи Українці досі не їздили до Рідного Краю, та чи та їх візита в Старім Краю була корисною для них і їхніх братів по тім боці океану?

На це питання докладно відповісти не можу. Його моглиби добре розвязати наші шифкартові бюра, якщо Українці держаться ще гасла „свій до свого". Я від себе, звичайно, можу лише сказати, що Українців мало їздило в минулому десятьлїттю до Рідного Краю, а ще меньше тих, що їздили, принесли собі, народови, чи краєви якусь користь. Може моє твердження і надто відважне, але я радо зміню свій погляд, якщо хтось з тих, що до Рідного Краю їздили, заговорить та докаже, що справа мається інакше.

Будучи 6 літ на Чехах, я завважив, що дуже богато Чехів вертало до рідного краю, або лише відвідувало його, та при тім ті відвідувачі мали все якусь ціль, яку старалися в краю зреалізувати. Чехи їздили до своєї батьківщини зорґанізовано й самопас. Ті, що вертали на стало, везли купу долярів, їм орґанізації не треба було, бо вони відразу в Празі попадали, звичайно, в руки державного земельного уряду разом з їхніми долярами, а той їх відразу приміщував на ріжні рільничі, промислові чи торговельні обекти, залежно від їх здібности і фінансової готовости. Такий Чех за дармо в Америці 20 літ не жив. Нині він збогатив рідний край матеріяльно, стоїть і дальше на сторожі своєї батьківщини в т. зв. знімченім краю Чехословаччини. Незорґанізовано їздили ще всякі бизнесмени та инші люди, які мали якийсь случай в родині, чи якусь иншу пекучу справу залагодити. З такими Американами мені доводилося часто бачити. Вони їздили незорґанізовано, але дома не сиділи. Залагодивши свої власні справи, вони рішили відсвіжити свою память, в ріжні призабуті вже може образи з чеської історії та славної бувальщини. Почавши від „Білої Гори" (як, відомо, 1620 р. Чехи програли велику війну з Німцями й від тоді стали недержавним народом), а скінчивши в Тешині на Шлеську, чеський гість з Америки відвідував по дорозі все, що нагадувало чеську минувшину, а вернувши в Америку, описував те, що бачив, у часописях для тих, котрі того не бачили, або, як бачили, то й призабули.

Дехто може подумає, що це були заможні Чехи, бо бідний чоловік не може собі на того рода вандрівку позволити. Я скажу, що були богаті, були й бідніші. Я сам підчас одної такої мандрівки стрічав Чеха з Америки, який оповідав мені, що працює в „люмберярді" за 50 центів на годину. Він був дуже гордий з того всего, що по дорозі стрічав, і казав, що був в Празі й там відвідав народні установи, не забуваючи й за Ческу Матіцу Школьску, Інвалідів, Студентський Дім, та всюди жертвував, що міг, хочби згадані установи мають опіку державну і в біді не знаходяться.

Чехи їздили до Рідного Краю по найбільшій части зорґанізовано. Такі чеські американські інституції як „Сокол", „Роботніча Єднота" й инші товариства, уряджували масові маніфестаційні прогульки до Рідного Краю на більшу скалю. Такі прогульки уряджують вони що року, але найвеличніше вони випадуть все з нагоди Всесловянського Сокільського Здвигу. Я мав нагоду в році 1920 і 1926 бачити таку масову прогульку американських Чехів. Приїзджали вони денно кількома потягами, де на кожний потяг ждала вже делеґація міста з музикою та відпроваджувала дорогих гостий на призначені місця. Радости не було кінця, виходили спеціяльні бюлетені, які давали знати, коли приїде слідуючий потяг. Вечером всі театри, кіна, коршми (не в нашому розумінню, бо чеська т. зв. „господа" це свого рода школа; там люди горівки не пють, лише при пиві оповіданями самообразуються) переповнені. В неділю всі грища копаного мяча, підміські прогулькові осередки, парки і т. д. рояться від чехо-американських соколів. А вже сам сокільський здвиг, це найбільша маніфестаційна народня гордість, у якій американські гості ведуть перед. По здвигу відвідують памяткові місця чеського народу, славні вони чи сумні, дається поміч потребуючим не лише матеріяльну, але й моральну. Виголошують щоденно в публичних місцях цікаві реферати, тощо, словом, іде жива виміна думок і поземних маєтків між одними й другими. Бизнесмени купують і продають, роблять звязки з торговельними установами, спортовці зі спортовими, умовляють час відвідин місцевих спортових клюбів до Америки і т. д.

Гості відїзджають, а по їх відїзді надходить спокій, та перечислювання користей і гроша. Кінцеве слово забирає, розуміється, статистика, яка на основі даних і на основі здогадів приносить неймовірні цифри прибутку гроша й розходу всячини міста Праги та републики.

Так відвідують Чехи рідний край. Ми числимо, що нас в Америці міліон, а Чехів лише 300,000, однак Чехи-відвідувачі накрилиби наших відвідувачів шапками! А чому це так? Дехто скаже, що наш народ щадить гроші і з роду він склонний до ощадности. Я знова кажу, що Чех це другий Жид; він дуже нерадо розлучиться з грошем, вміє щадити, чого доказом є повні чеські банки в їх батьківщині і на американськім континенті. Однак Чехи вміють щадити і вміють видавати. Вони щадять, але й вірять, що не щадженням, але розумним видаванням гроша можна стати богатим. Так зрештою говорить і Форд. Коли вже була мова про всесокільський здвиг в Празі, то не зашкодить згадати, що це був загально славянський здвиг. Були там численно заступлені всі славянські народи, крім Українців, яких всего кілька маширувало під проводом старого д-ра Трильовського. Нам, Українцям, в Празі не могло тоді поміститися в голові, чому бодай на лік не приїхала яка ґрупа американських Українців. Тепер ми в Америці то й знаємо. 1927 р. відбулася знова в Празі велика Робітнича Олімпіяда, всесвітного значіння. Українці, як звичайно, не взяли участи. Так ми виробляємо собі імя поміж Славянами.

Це так більше-менше відносяться Українці до підприємств загально словянських.

До підприємств власних Українці в Америці відносяться однаковісінько, принайменьше дотепер. Підчас коли Поляки їздять на Тарґі Всходнє до Львова, поїдуть на Тарґі Позняньскє з весною, їдуть офіціяльно і приватно їхні люди на ріжні державні свята, їдуть бизнесмени, спортовці, співаки, тощо, Українці на свої того рода торжества і обходи ані вусом не моргнуть. Нема контакту. Нераз може навіть люди й не знають, що й у нас відбуваються сього рода „тарґі". Ось в Стрию, в Копичинцях, Коломиї відбулися рільничі виставки, які були правдивим відбитком нашого села. Не кажу, щоби спеціяльно з Шикаґа до Копичинець їхати на рільничу виставку, але не зашкодилоби, якби кількох Українців поїхало офіціяльно чи приватно на цілокраєву рільничу виставку, яка відбудеться відай 1929 року. Возьмім инше наше торжество, як от Кооперативне свято Зах. України, чи свято проголошення Української Держави. На мою думку на таких святах повинен все бути якийсь делеґат американської України, який би там на місци заофірував нашому народови матеріяльну й моральну піддержку. Це незвичайно підносить місцевий народ на дусі. На ту струну добре вміють грати Німці, які свою посестру Австрію тим держать. Західна Україна не може надіятися, на жаль, такої піддержки зі сторони Радянської України, так, що це почесне місце може заняти наш американський загал. Що роблять Українці, які відвідують рідний край? Ті, що їздили, повинні почванитися. Я знаю, що наші люди як приїдуть до краю, то або (якщо вже на стало вернули до краю) процесуються з цілим селом за межі й нічим більше не інтересуються, або, як приїхали відвідати рідний край, за межі свого села не виходять. Такий краян, якщо не скупий і має грошенята, то відвідає всю рідню, після спромоги наділить їх „зеленими" з Америки, поговорить, вечером у коршмі випе на здоровле, а відтак на пращаннє зафундує по чарці співтоваришам і гайда назад в Америку. Ніде він не був, нічого не знає, а кождому по повороті з краю на запит відповідає: „в старім краю біда „дац ол"! Був він в краю два чи три місяці на візиті, та що з того. Ні сам нічого не бачив, а тому й не зискав, ні другі нічого не зискали. Замісць поїхати до Львова, відвідати наші народні установи, жертвувати там, переглянути їх та оцінити наш народний доробок, поїхати відтак, якщо се літня пора, в наші Карпати та надихатися там свіжим карпатським воздухом в наших літних оселях, познакомитися з людьми, наш український краян з Америки їде і вертає до Америки „інкоґніто". Так воно з більшістю наших людей, що відвідують рідний край.

Чи хто з наших бизнесменів їздить до краю і як там заховується, мені не відомо. В кождім разі думаю, що правдивим буде твердженнє, коли скажу, що й вони й инші верстви нашого американського суспільства до краю мало їздять, або їздять рівнож інкоґніто. Ніде не можу вичитати в часописях, що такий то й такий американський Українець був в справах наладнання торговельних зносин з краєм у Центросоюзі Українських Кооператив, Сільським Господарі, чи инцій нашій економічній установі. Также ніде я не читав, щоби який наш Американець з нагоди парцеляції церковних ґрунтів у Східній Галичині закупив, скажім, 100 морґів поля і винаймив їх за добрі гроші селянам, які гроша на купно не мають, а кольоністів від бік також пустити не хочуть. Хто би так вчинив, цей зробив би велике діло, а селяни напевно зрозумілиби його вчинок. Пригадую собі, що колись оден Швайцарець по повороті до краю з Америки збудував в своїм селі дорогу і осушив мочари так, що в селі не стало болота. За те вдячні селяни збудували йому на середині села памятник, та поклали на нім напись „Дякуємо Тобі за це, що Ти збавив нас від загину в болоті", який то памятник до нині голосить людям про добрий вчинок свого співсельчанина.

На загал беручи, годі дотепер вважати американських Українців за туристів, але є надія, що вони такими стануть бодай при того рода торжествах як Отвореннє Дому Інвалідів, Ювилей Просвіти, Всеукраїнська рільнича виставка і т. п. Честь тому, хто зорґанізованнем прогульок до Рідного Краю займеться.

Степан Куропась,
Шикаґо, Ілл.

—o—

ЯК УКРАЇНЦІ ЖЕРТВУЮТЬ НА РІДНИЙ КРАЙ.

У „Свободі" з 31. грудня я переглянув спис місцевостей, що складали жертви через „Обєднання". Там зазначено, скільки кожна громада за минулий рік пожертвувала на краєві потреби. Деякі громади виказалися значними сумами, а деякі зовсім незначними.

Здається, що височина пожертв малаб залежати від розмірів української кольонії в кождім місці. Але хто знає більшість українських громад, той бачить, що воно зовсім не так. Є громади великі числом, але склали невеликі жертви. Ось наприклад:

Громада в Ембрідж, Па., пожертвувала 7 долярів, але ця громада налічує поверх 700 українських фамілій, а з самотними, то буде поверх 1,000 домів. Там є і славний відділ 276 У. Н. Союза, що має 250 одних дорослих членів. Так само є инший відділ У. Н. Союза, відділ „Нар. Помочі" та „Провидіння". Всі наші Українці тут політикують знаменито, особливо, коли зберуться в склепі, де продають сиґаретки. Тоді файтуються так, що аж місто судить та зве „рятують Рідний Край", а коли треба дати жертви на край, то файтерів щось не видно серед жертводавців.

Місто Ембридж числить населення всього 25,000 мешканців, а по кількости церков мабуть і Москву перевищує. Тут на 9 бльоках знаходиться аж 14 церков: 1 ніґерська; 1 галицька католицька; 1 греко-католицька словенська; 3 українських: православна, греко-католицька галицька і греко-католицька закарпатська; 2 польських і т. д.

Крім церков Українці мають 14 ріжних „політичних" партій; 4 парохіяльних партій; 6 відділових допомогових орґанізацій і 4 клюбових. Ще тут є Українці з Великої України, але вони нашою політикою не займаються, а мають свою школу та клюб.

Ось така дрібна партійність нищить життя громади. Коли воно не поправиться, а буде далі так тягнутися, то жадного хісна для українського народу не буде з того, що в Ембріджу живе так багато „політикуючих" Українців.

Іван Васильчик,
член 276 від. У. Н. Союза.

З ЖИТТЯ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Секретар забув за роботу.

С. Гир.-Іськівці, Лохвицьк. р-ну.

В нашому селі є ініціятивна ґрупа ЛКСМУ, яка заснувалася 1927 року в грудні місяці. Вибрали секретаря інґрупи тов. Бровка Андрія Леонтіновича. Але Бровко на це секретарювання мало уваги звертав, а хотів чимсь більшим, як-то кажуть, бути. І як ото почався прийом до військових шкіл, то задумав і тов. Бровко бути червоним командиром і ще тоді, як подав заяву до військової школи, то зразу й облишив роботу секретаря інґрупи.

А то ще частенько можна бачити його під чаркою і зовсім вів себе не як комсомолець, а як хуліган. В хаті-читальні завжди тільки його й чути і навіть матюкався.

Як же не вдалося т. Бровкові вступити до школи, то він зовсім забув, що є секретарем інґрупи. Збори, як були у лютому місяці, та й по сей час.

Члени так зовсім позабували, що вони члени інґрупи ЛКСМУ і пішли знов по улиці, а в читальню і не навертаються, бо там, правда, теж нічого немає і культкомісія спить.

Пора вже такого секретаря давно-б по шапці.

Прес.
(„Радянське Життя").

Директор (до урядовця): Ваш батько також є директором; цікавий я, що він сказав би свому урядовцеві, що спізнився би до офісу третий раз з черги, так, як ось ви!?

Урядовець: Мій батько сказав би певно: „Я також був колись молодий".

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Князя Данила, від. 356, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться в неділю, 13-го січня, в Народнім Домі, 3322 N. Lawrence St. Проситься всіх членів прийти на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. — Мих. Долинний, предс.; Вас. Мущинка, кас.; Теодор ереввка, секр.

ВАРІТСТОВН, Н. Й. Тов. Просвіта, від. 121, повідомляє, що мітінґ відбудеться в год. 8-ій вечером, в суботу, 12. січня, в гали Democratic Club, 9 8th Ave. Є важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — М. Баран, предс.; М. Дзерський, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 12. січня, в Нар. Домі, 72 Моріс ул., точно в год. 7-ій вечером. Проситься кождого члена явитись на сей мітінґ бо буде справозданнє з минувшого року і вибір урядників на 1929 рік. Не явившийся урядник заплатить кари 2 дол., а член 1 дол. — Й. Крайник, предс.; В. Глива, касієр; С. Кусень, секр.

БАЛТИМОР, МД. Бр. св. Тройці, від. 320, повідомляє своїх членів, що звичайний мітінґ відбудеться 13. січня, в домі парохіяльнім. Проситься всіх членів явитись на мітінґ, бо не явившийся буде суспендований після ухвали з минувшого мітінґу. — Уряд.

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Надзбруча, від. 280, повідомляє своїх членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 13. січня, в домі Укр. Горож. Клюбу, 618 Lackawanna Ave., в 2-ій годині пополудни. Кождий член повинен прийти і вислухати справоздання урядників і контр. комісії за 1928 рік. На минувшім мітінґу члени ухвалили, що котрий член не прийде на річний мітінґ має заплатити 1 дол. кари. — В. Бутинський, секр.

БАВНД БРУК, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая повідомляє всіх членів, що мітінґ відбудеться в суботу, 12. січня, замісць в неділю, в годині 6.30 вечером. Проситься всіх членів прибути і привести з собою нових членів. Мітінґи будуть відбуватись на тій самій гали під ч. 42 North St. — Павло Лівкович, секр.

РОВЕЙ, Н. ДЖ. Тов. Згода, від. 294, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 12. січня, в год. 7.30 вечером, в гали церковній на Ґренд ул. Проситься всіх членів прибути на означений час. Членів котрі мають пушки до збірки на Сиротинець, проситься принести на сей мітінґ, а члени, котрі ще не зложили своєї жертви, повинні принести на сей мітінґ. — Н. Гузар, предс.; Н. Моссора, кас.; Д. Гуменюк, секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349, дає до відома своїм членам, що місячні збори відбудуться в другу неділю по першім, то є 13-го січня, в Ліберти Галі. Обовязком є кождого члена на сі збори явитись, бо буде справозданнє контр. комісії і вибір балевого комітету. Не явившийся член на сих зборах буде караний після ухвали. — Ілія Шеґера, голова; Ник. Вербицький, писар.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Сестр. Любов, від. 37, повідомляє, що на річнім мітінґу вибрано уряд на 1929 рік як слідує: Анна Пограничнa, предс.; Зофія Кузьмінська, заст.; Марія Ґерета, кас.; Розалія Солтицька, заст.; Анастазія Огар, фін. секр.; Явдоха Кордош, заст.; Анна Горін і Зофія Фуртас, контрольорки; Гелена Яцків і Маргарета Бусько, надзир. хорих.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Тов. Укр. Січ, від. 282, на своїх річних зборах дня 9-го грудня вибрало слідуючий уряд на 1929 рік: Антін Яворський, предс.; Василь Гоменюк, заст.; Теодор Андрусишин, кас.; Іван Каній, заст.; Ілія Каменюк, фін. секр.; Василь Каній, рек. секр.; Василь Дячук, заст. секретарів; Мих. Малімон, Вас. Пахолок, Ів. Лесюк і Маріян Дембицький, контрольори; Стах Бендерський, Василь Гриник, Ник. Танасишин, Конст. Рибак і Панько Кіндрат, нагл. хорих до мужчин; Катерина Клим, Софія Андрусишин і Анастазія Дембіцька, нагл. хорих до женщин; Силвестер Катубинський і Михайло Мерва, тростіси; Ник. Мішак і Мих. Дзедзюх прапорчики. — Василь Каній, рек. секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 209, повідомляє своїх членів, що на річнім мітінґу вибрано слідуючий уряд на 1929 рік: Мих. Вадяк, предс.; Саверій Цар, заст.; Петро Макар, кас.; Й. Бобеняк, заст.; Й. Ґінда, секр.; Стефан Ярощак, заст.; Михаїл Черепаняк, хорунжий; Стефан Скоципець, дверник; Йосиф Голуп і Ст. Скоципець, дозобці хорих; Михаїл Тарновський і Юрко Войнаровський, контрольна комісія; Олекса Завчакш Теодор Місяк, Іван Капусняк і Теодор Доцько, радні. Заразом подається до відома, що місячні мітінґи відбуватися будуть як і попередно перша неділя в місяци, в годині 1-ій пополудни, в гали церковній. Члени і члениці мають приносити свої вкладки точно кождого мітінґу. — Уряд.

ЛОРЕЙН, О. Бр. св. Ів. Хрестителя, від. 34, вибрало уряд на 1929 рік як слідує: Д. Козопас, предс.; А. Валах, заст.; І. Чмерид, фін. секр.; Іван Вінящ, кас.; А. Котик, заст.; Г. Вавринець і І. Олексин, хорунжі; І. Біґун, дверник.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома членам Тов. Єдність, від. 163, що місячні збори відбудуться в неділю, 13. січня, в год. 1-ій пополудни, в домі Укр. Амер. Горожан, 847 N. Franklin St. Проситься всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Також на зборах буде справозданнє контр. комісії, опісля буде переданнє уряду. Напоминається довгуючих, щоб вирівнали свої вкладки. — Ст. Гвіздь, предс.; Мих. Сосновий, кас.; Мих. Параніч, секр.

ҐЕРІ, ІНД. Тов. ім. Т. Шевченка, від. 100, повідомляє, що на річних зборах 9. грудня вибрано уряд на 1929 рік як слідує: Іван Лаврівський, пр.; Ник. Радошинський, заст.; Андрій Цебак, секр.; Дм. Виніцький, заст.; Мих. Чубатий, кас.; Волод. Заготинець, Михаїл Паламар і Теодор Яніцький, контрольори; Тома Бородовський, хорунжий. Адреса нового секретаря: Andrew Cebak, 406 Garfield St., Gary, Ind.

НОВІ СВЯТІ.

За царскої Росії царат своїм чоботом придавив був православну церкву так, що православний, бунтуючися проти таких кайданів духа, став також бунтуватися проти неодного, що голосили слуги тої, державою придавленої церкви. Святе письмо кождий розумів по свому. Як знайшлося пару таких, що святе письмо розуміли однаково, але не так, як голосили священики царсько-православної церкви, то вони творили нову віру, чи секту і гуртувалися в нову церкву. Таких релігійних сект натворилося в Росії дуже богато. Деякі з них, найсильніші, як приміром штундисти і баптисти, подібні до протестантських сект. Деякі з них свідчать, що від тої порпанини в письмі святім за правдою і в релігійнім мудрішкованню голови сектантів погубили клепки, бо потворилися секти смішні і безглузді. Приміром була секта скопців, котра всіх мужчин в громаді з винятком одного оперувала так, що тільки той один незоперований міг мати діти. Всі жінки тої релігійної секти могли бути жінками тільки того одного незоперованого. Він був неначе щось таке, як в наших громадах „ліценціований".

Знищення апарату троха спинило розвій безглуздого сектанства в православній церкві, бо люди мали інші життєві та злободневні турботи і стали по своїй власній волі формувати православну церкву. Всеж таки полишилося чимало таких, що далі вглубляються в те, чого не розуміють і далі мудрішкують, зчаста зводячи до купи таке, що „ні пришив, ні прилатав". Ось, як доносять ґазети, в Новосимбірську орґанізується нова секта з православних, котра признає папу і зве себе греко-католицькою. Від давних греко-католиків нова секта ріжниться тим, що має нових головних святих, яких ні православна ні католицька церква на святих ще не канонізувала і мабуть канонізувати не буте, бо один був протестантом, другий жидом. Тими двома новими святими нової „греко-католицької" церкви є апостоли соціялізму Енґельс і Маркс!

Секта наміряла построїти пару власних церков і зібрала на се кілька тисяч червінців. Радянський уряд взяв тай ті червінці сконфіскував. Яка була причина конфіскати, не знаємо, бо могли бути три причини: 1) Осмішуванне християнства, 2) осмішуванне комунізму, 3) звичайна потреба гроша. Не виключене, що радянська влада руководилася всіма трома причинами.

* * *

Коли вже говорити про чудернацькі релігійні секти, то ще згадаємо „пяти десятники", яка, кажуть, утворилася в Петрикові коло Тернополя. На ріці Сереті коло Білої Гори голова секти з Тернополя, Йосиф Черський, охрестив трох нових членів тої секти „пятидесятників".

ЗАЗДРІСТЬ У ЗВІРЯТ.

Французька письменниця Колет дуже любить звірята.

Одного дня в париськім театрику на бульварах було звіринне представлення, в якім виступали і тресовані морські льви. Після представлення Колет попросила директора дозволу сглянути зблизька звірята. Директор радо пристав на це, але під умовиною, що при огляданню морських львів вона стоятиме далеко від нього, бо одна з львиць заздрісна і лютиться, як хтось біля нього стоїть.

Не зважаючи на це, Колет зацікавлена підійшла до нього і положила руку на його рамені.

З клітки пронісся повний болю рев львиці, а Колет побачила палаючі ненавистю очі, які споглядали на неї.

Інший примір заздрости в екзотичних звірят, — бо заздрість у домашніх, псів, котів, а навіть коней стрічаємо на кожному кроці, — подає індійська танечниця Каріт.

Окрасою її челядки був вуж-великан „боа констріктор", котрий в її присутности був лагідний, мов домашнє звіря, навіть супроти чужих.

Каріт мала мужа, якого дуже любила. Одного дня, коли сиділа вона зі своїм вужем у кімнаті, прийшов її муж.

Бажаючи привитатися з жінкою після довшої розлуки, підійшов до неї, обняв і поцілував.

Коли це побачив вуж, випрямився і кинувся розлючений на мужа Каріт. Перелякана Каріт ледви зуміла успокоїти заздрісного вужа.

